

På sporet af det levende sprog

Årets tredje opdatering af Den Danske Ordbog

Torsdag d. 19. november opdateres Den Danske Ordbog med 539 nye ord, 4 nye udtryk og 11 nye betydninger til ord der allerede er defineret i ordbogen – fx er *bataljemaleri*, *bluesguitarist* og *billedmanipulation* nu blevet beskrevet med en udførlig betydningsdefinition.

Nye ord er ikke (altid) nye ord. Når vi taler om nye ord, er det ord der er *nye i ordbogen*. I nogle tilfælde drejer det sig om ord der også er *nye i sproget*, men for de flestes vedkommende er det ord der faktisk kan have adskillige år på bagen, men bare endnu ikke har været beskrevet. For en betydningsordbog som Den Danske Ordbog er det målet at levere et tidssvarende tværsnit af det danske sprogs ordforråd, både som dokumentation til eftertiden og for at vi kan forstå hinanden lige her og nu.

Brugerhenvendelser sikrer aktualiteten

Vi får hjælp til at finde det vi mangler. Vi foretager omfattende, statistiske undersøgelser i store tekstmængder der automatisk udtrækker mulige ord. Samtidig findes der blandt de 80.000 daglige besøgende på Den Danske Ordbog og ordnet.dk mange sproginteresserede, og de tipper jævnligt redaktionen om ord, udtryk og betydninger der fortjener opmærksomhed. Kontakten til brugerne, der primært foregår via ordbogens egen app, hjemmesiden ordnet.dk/ddo og Twitter, hjælper redaktionen med at sikre ordbogens aktualitet, opdage nye betydninger til eksisterende ord og udtryk og undgå ærgerlige udeladelser.

I den aktuelle opdatering finder vi flere eksempler på brugerhenvendelser der enten har ført til oprettelse af nye eller revidering af allerede eksisterende ordbogsartikler. Det gælder fx *clutch*, *musepil*, *p-dag*, *periodekort*, *plasticperker*, *praktikalitet*, *togbus* og *øvdag* der alle nu er kommet med i ordbogen efter henvendelse fra brugere der var i tvivl om betydningen eller måske blot syntes at opslagsordene manglede i Den Danske Ordbog. I den kulinariske afdeling har en brugerhenvendelse ført til at udtrykket *kold jomfru* har fået en ny betydning. Oprindeligt var ordet synonymt med smørrebrødsjomfru, men i nyere tid benyttes det også i professionelle sammenhænge om et særligt kølebord som fx bruges i erhvervskøkkener. I samme genre finder vi talesprogsordet *tagtøj* om redskaber som man bruger til at tage mad fra fade, gryder eller skåle med.

De sociale medier – folkets stemme

Henvendelser fra brugerne er ikke et nyt fænomen i ordbogsarbejdet. Til gengæld er det en relativt ny udvikling at redaktionen nu også har mulighed for at rette henvendelse den anden vej. De sociale medier gør det muligt at tage den sproglige

temperatur på et bestemt ord eller udtryk og få en klarere idé om hvordan det opfattes af et forholdsvis stort udsnit af befolkningen. Denne mulighed har Den Danske Ordbog bl.a. gjort brug af i forbindelse med udtrykket *mod rov* og navneordet *ramme* i betydningen ‘emballage til drikkevarer’. Ved at rette henvendelse til ordbogens over 1.100 følgere på Twitter har det været muligt at ramme mere præcise definitioner, afdække regionale forskelle og alternative former – bl.a. *mod klat* og *mod røv* i stedet for *mod rov*. Varianter som ikke er kommet med i ordbogen denne gang, men som vi nu har mulighed for at holde aktivt øje med.

Et fælles projekt

For en redaktion der sværger til en deskriptiv tilgang til ordbogsarbejdet (hvor fokus ligger på beskrivelsen af danskernes faktiske sprogbrug) er input fra ordbogens brugere en værdifuld resurse og et kærkomment supplement til vores øvrige leksikografiske værktøjer som fx statistiske metoder til at finde nye ord. Det er vores håb at mange brugere i forbindelse med både den forestående og fremtidige opdateringer vil nikke genkendende til en række af de nye ord og udtryk i Den Danske Ordbog. Sproget udvikler vi i fællesskab, og det skulle ordbogen gerne afspejle!

Arbejdet med Den Danske Ordbog og ordnet.dk bliver støttet af Carlsbergfondet og Kulturministeriet.

Kontakt:

Lars Trap-Jensen, ltj@dsl.dk, +45 50 777 460

Henrik Lorentzen, hl@dsl.dk, +45 50 777 461